

Combinaties van risicofactoren

Achtergronddocument

Combinaties van risicofactoren

Vóórkomen van risicofactoren en clustering

Zowel overgewicht als roken clusteren met zwaar alcoholgebruik

Zowel overgewicht als dagelijks roken gaan samen met zwaar alcoholgebruik (zie *tabel 1*). Overgewicht en roken gaan niet samen, maar overgewicht en niet-roken wel en dit betekent dat er binnen de risicofactoren roken, zwaar alcoholgebruik en overgewicht twee clusters van risicofactoren zijn:

1. Overgewicht en zwaar alcoholgebruik;
2. Roken en zwaar alcoholgebruik.

Roken en overgewicht vormen geen cluster van risicofactoren en roken-overgewicht-zwaar alcoholgebruik dus ook niet. Clustering betekent dat het vaker voorkomt dat één en dezelfde persoon meerdere risicofactoren tegelijkertijd heeft dan op basis van toeval verwacht mag worden. De ene risicofactor vergroot het risico op de andere.

Ongeveer 12% heeft twee risicofactoren

Ongeveer een achtste (12,3%) van de Nederlanders van 25 jaar en ouder heeft twee van de risicofactoren roken, zwaar alcoholgebruik en overgewicht; 1,8% is zowel zware drinker als roker, 3,5% is zowel zware drinker als te zwaar en 7,0% rookt en heeft overgewicht. Ruim een derde (36,8%) van de Nederlanders van 25 jaar en ouder rookt niet, heeft geen overgewicht en is geen zware drinker. Ongeveer de helft (49,4%) heeft één van deze risicofactoren, van wie het grootste deel (38,8% van de Nederlanders) overgewicht heeft. Tot slot geldt voor 1,5% van de mensen dat ze zowel roken, zwaar alcohol gebruiken als te zwaar zijn (zie *figuur 1*).

Voor verschillen tussen de hoogstopgeleide en de laagstopgeleide mensen in het hebben van combinaties van risicofactoren.

Pagina 1 van 7

Savelkoul M (RIVM), Harbers MM (RIVM). Combinaties van risicofactoren . In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM, <<http://www.nationaalkompas.nl>> Nationaal Kompas Volksgezondheid\Determinanten\Leefstijl\Roken, 23 juni 2014.

Nationaal Kompas Volksgezondheid, versie 4.17, 23 juni 2014
© RIVM, Bilthoven / Disclaimer.

Combinaties van risicofactoren

Tabel 1: Samenhang^a onder 25-plussers tussen de risicofactoren overgewicht, zwaar alcoholgebruik en roken, gecorrigeerd voor leeftijd en geslacht (Bron: Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2012).

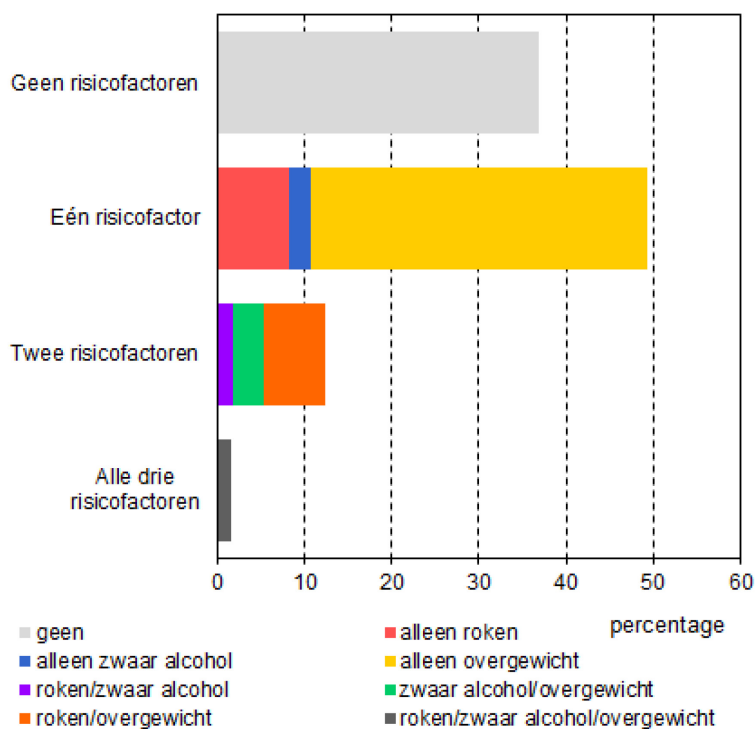
	Overgewicht	Zwaar alcoholgebruik	Roken
Overgewicht	-	1,20 (p < 0,001)	0,78 (p < 0,001) ^b
Zwaar alcoholgebruik		-	2,38 (p < 0,001)
Roken			-

A Uitgedrukt in odds ratios (ORs) verkregen met logistische regressie met correctie voor leeftijd en geslacht. OR > 1 betekent dat de risicofactoren een cluster vormen; OR < 1 betekent geen cluster.

B Overgewicht en roken vormen geen cluster; overgewicht gaat samen met niet-roken.

Combinaties van risicofactoren

Figuur 1: Percentagesa,b Nederlanders van 25 jaar en ouder zonder de risicofactoren roken, zwaar alcoholgebruik en overgewicht, met één of een combinatie van twee of drie van deze risicofactoren (Bron: Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2012).

A De percentages zijn gewogen.

B De percentages in de figuur verschillen van de prevalentiecijfers voor roken, zwaar alcoholgebruik en overgewicht in *Hoeveel mensen roken?*, *Hoeveel mensen gebruiken alcohol?* en *Hoeveel mensen hebben overgewicht?* omdat de percentages zijn gebaseerd op mensen van 25 jaar en ouder in plaats van 19 jaar en ouder en omdat ze alleen zijn gebaseerd op mensen die de vragenlijst voor zowel roken, zwaar alcoholgebruik als lichaamsgewicht/lengte hebben ingevuld.

Combinaties van risicofactoren

Samenhang met gezondheid

Samenhang met ervaren gezondheid

Van de mensen met één of een combinatie van risicofactoren heeft een groter deel een minder dan goed ervaren gezondheid dan van de mensen zonder risicofactoren (zie *figuur 2*). De enige uitzondering is zwaar alcoholgebruik: onder zware drinkers is het aandeel met een minder dan goed ervaren gezondheid juist lager.

Samenhang met chronische ziekte

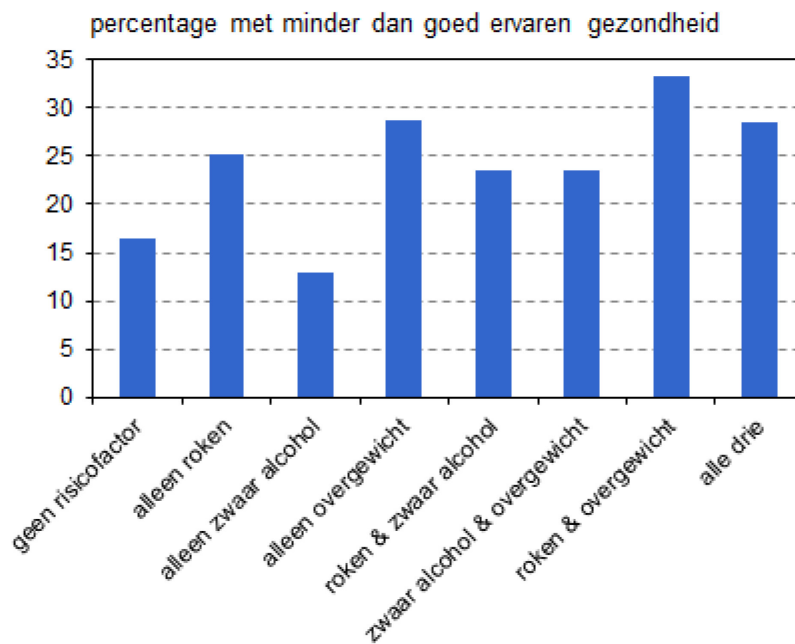
Van de mensen met één of een combinatie van risicofactoren heeft een groter deel één of meer chronische ziekten dan van de mensen zonder risicofactoren (zie *figuur 3*). Uitzonderingen zijn zwaar alcoholgebruik en zwaar alcoholgebruik in combinatie met roken. Onder zware drinkers is het aandeel met één of meer chronische ziekten juist lager, terwijl het aandeel niet verschilt tussen zware drinkers die ook roken aan de ene kant en mensen zonder risicofactoren aan de andere kant.

Voor details over de samenhang van (combinaties van) risicofactoren met ervaren gezondheid en chronische ziekte zie: Gedetailleerde resultaten samenhang risicofactoren met gezondheid en ziekten. De beschrijving van een deel van deze resultaten staat ook in:

- Wat zijn de gezondheidsgevolgen van overgewicht?
- Wat zijn de gezondheidsgevolgen van roken?
- Wat zijn de gezondheidsgevolgen van alcoholgebruik?

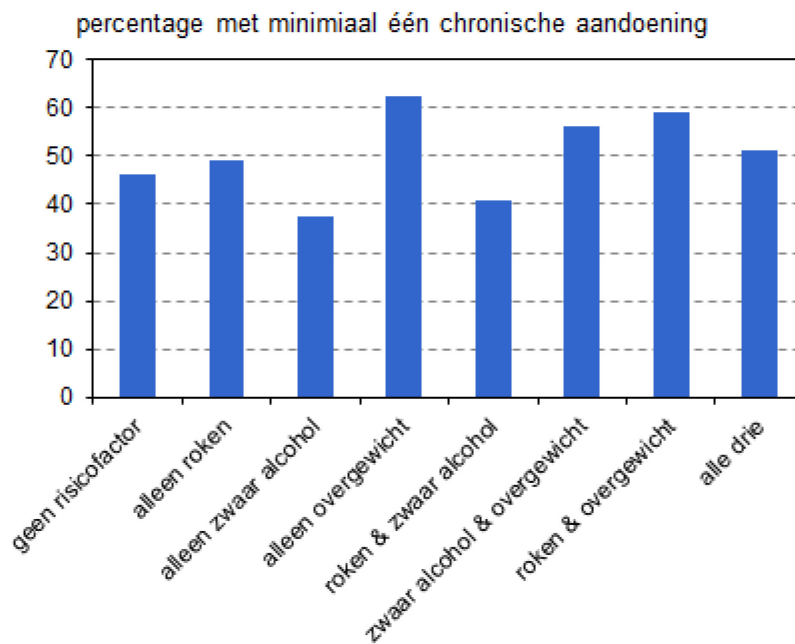
Combinaties van risicofactoren

Figuur 2: Gestandaardiseerde percentages Nederlanders van 25 jaar en ouder met een minder goede ervaren gezondheid voor mensen met geen, één of een combinatie van twee of drie van de risicofactoren roken, zwaar alcoholgebruik en overgewicht (Bron: Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2012).

Combinaties van risicofactoren

Figuur 3: Gestandaardiseerde percentages Nederlanders van 25 jaar en ouder met één of meer chronische ziekten voor mensen met geen, één of een combinatie van twee of drie van de risicofactoren roken, zwaar alcoholgebruik en overgewicht (Bron: Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2012).

Combinaties van risicofactoren

Bronnen en Literatuur

Literatuur

- Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM. 2012.

Definities

Zwaar alcoholgebruik

Voor mannen: minstens één dag per week zes glazen alcohol of meer. Voor vrouwen: minstens één dag per week vier glazen alcohol of meer.